

ה הרי"י אשכנזי
ט הנהיג מוסד פני א
דפוס ב ומהר"י ב"ר
סט תוספת הדין סימן
מח והרי"י אשכנזי.

מקום (ל) (ק"ה) הגר וצל מקום המתק אפלו אנקרה. "ולא ימתק בעודו לח אלא ייבשנו יפה, כי אז יגר בקל ולא ישאר לו שום רשם: כה. (ק"ד) ט"ל אות שהיא כתובה שלא כהקנה (קט"ו) ואין צורתה (ב) עליה, כגון נגע (קט"ו) רגל האל"ף (ל) בגג האל"ף או פני האל"ף בפנים בגג שתחתיה, או

שערי תשובה

והרי"י תבא אל תוכה ואן יתקנה להיא, אבל אם יתקן קדם מיד יסל משום שבת לאבותיו ויהי חלוק ונראה בשני תבולת ושוב לא יעיל מה שימשך אחר כך, בין שהסול נראה לעין כל לש בתקון התביה והוספות הדין בהמשך משום תביה שלא כסדרן. ומה שכתב הבאר היטב ואם יתנה חלק, יש קצור בהשקפה דברי המגן אברום, ועין שם שכתבו דברים שצריך לגר תבה ונראה, אז אם שיעור יתנה חלק תשע אותיות ופסלו התפליין, וכדי שלא לפסלם, אם בסיום התבה שולפניו יש שם ה"א או ק"ף ומשך הגג של ה"א או הקרף, ואף על פי שעל ידי ההמשכה (לא) יתנה חלק של ה"א או הקרף בסופה, אין קצורו בדיעבד, עין שם. ולפי מה שכתב בשם הדבר שמואל, לכאורה גם כן יתנה צריך להמשיך קדם שיעור, ואם כן צריך להמשיך למעלה מן התבה המיתרת בעוד התבה כתובה, וזה קל קל האות הוא, ואפשר שבגוף שאין הפסול רק משום חלק תשע אותיות אין צריך לעשות כן ויכול להמשיך אחר כך ואין כן מושם שלא כסדרן. ונראה שיש לגר תבולת שתים או שלש אותיות מן התבה המיתרת ולהמשיך ה"א אחר כך יגדל השאר, ואם כן לא יתנה כן פסול מיעוט כלל. ועין בשו"ת ט"ב שרצה לומר לעין מניין המגדל מהא ומהא ומהא פסולות בתפליין, ומה שכתב עליו בשערי אפרים שער ה בכתבי שערם שם בתפליין אי ה"ר שלא כסדרן מ"ר, אבל ודאי מכל מקום צריך למחוק ולקשר את השם האותיות משם עין שם: ה הגר, עין באר היטב ועין בדבר שמואל סימן קדו שכתב שאין צריך להקנות למאחרת, וזה, דגם זה מקרי שלא כסדרן מחמת שני, וגם מפני שצריך כותבת להיות דקה בלי רוח הרבה בין שיטה לשיטה לכך אין תולין, עין שם שהיא משושה ה"ר סימן טו ועין בגמ' ור"ם כלל ב סימן י אמצע התשובה, שאם נדפן להסור שהשיטה רחוקה מהביל החבול ששער לה, אין להסיר שיתלה תבה אחת למעלה בין השיטות ואחר כך ירד לתב כסדר פשוט, ואם נדפן שער בתפליין ומוחות חמירי ט"י ואפלו בתולית אות אחת מותר בקנה, עין שם: ה בגג, עין באר היטב. ועין ביד אפרים בפרוש דברי המגן אברום בזה:

משנה ברורה

באות איזה דבר עד שעל ידי זה אין תמדתו עליו, אפלו אין נדמה משום זה לאות אחר, וכתב לפניו, לא מהני לה שום תקון, ואפלו אם ארע שהתינוק קראו לאות, אפלו הכי פסול משום שלא כסדרן, וכל שכן אם על ידי קלקולו וחסרונו נדמה לאות אחר, כגון דלי"ת דומה לרי"ש או ב' דומה לכו' או ח"ת שברגל שמאלו יש הפסד בין הרגל להגג ונראה כה"א, או צדי"ק שיש בו הפסד במקום נגיעת הי"ד לעצמותו ונראה לעין כל כי"ד ונו"י, וכל כהאי גוונא, שאין משגיחין על התינוק ולא מהני לה תקון. [ב] אם על ידי קלקולו וחסרונו לא נפסד מצורתו לגמרי, כגון שיש הפסד רק (ט"ו) באיזה אות באמצעו ונפסד עקר צורתו עליו, או כגון שיש חסר חיו וידי"ן שעל האלפ"ן והשינוי"ן ורגלי התיו"ן נוגעים בגוף האות, אם תינוק דלא נכדים ולא טפס מכידם, אף דלא מתבשר האות על ידי זה משום דאין צורתו עליו בשלמות, על כל פנים מהני זה הנשאר עליו עקר צורתו לענין שהיא מתר לתקנו ולא יקרא שלא כסדרן. ויש עוד אפן שלישי, שאף על פי שעקר צורתו יש עליו ותינוק קוראו לאות, אפלו הכי לא מהני לה שום תקון, כגון אות שנפסל באיזה דבר, (ט"ו) שתקונו הוא לגר מקצתו ולכתבו מתוך נגון ורגל ה"א והקרף שנגעו למעלה אפלו נגיעה דקה כחוט השערה, שתקונו הוא לגר כל הרגל ולכתבו מחדש, דלא מהני לה הפסד בעלמא משום חס וחסות, וכן נגע רגל האל"ף בגג האל"ף וכהאי גוונא (וכ"ל בסעיף יח), וארע שקדם תקונו כתב לפניו, כזה לא יצטר שום תקון, דהא צריך לגר כל מה שנכתב בפסול, ואם כן מה שמתקנה אחר כך הוי שלא כסדרן. ועתה נתחיל לכאר בפעולת ה' ויתברר את הפעול. כל אות שהיא כתובה וכו'. והוא הדין אם נתקלקלה (ט"ו) אחר כך: (קט"ו) ואין צורתה עליה. פירוש, שנראה לעין כל שאין צורתה עליה כלל. ואף דבנגעה רגל האל"ף בגג האל"ף או פני האל"ף בגגו או רגל ה"א וקו"ף תנוגעים למעלה, נכר עליו צורת עקר צורת האות, ותינוק יקראהו לאות, אפלו הכי כיון פסול זה אין תקונו כי אם על ידי גרירת כל מה שנעשה בפסול, וכו"ל בסעיף יח, ממילא נתבאר צורתו לגמרי, ואם יתקנם אחר כך הוי שלא כסדרן: (קט"ו) רגל האל"ף, והוא הדין כל הנ"ל דכתב רמ"א בהג"ה סוף סעיף יח הנ"ל:

שער הציור

(ק"ה) בית יוסף: (ק"ד) מגן אברום בשם הרי"י: (קט"ו) בית יוסף: (קט"ו) מגן אברום: כה (ק"ח) פרי מגדים באשל אברום: (ק"ח) בית יוסף: (ק"ה) פרי מגדים בפתחה:

לוח עמוד היומי: יום ב כ אב תשסב - יום ג בר תמוז תשסז - יום ד ר ל סיון תשעב - יום ה ז סיון תשעז - יום ו יב אייר תשפב

מהני לתר אות כגון לאבותיו מלא כיו"ו שאחר שגמר ה"ר ומשך הב' שלפניה באפן שהיה מלא החלק של מקום הגר, אבל כצ' נסתפק כגון הוציאך שכתב ביו"ד או מצות מלא ברי"ה, ואם יתקן הי"ד או הרי"ו יוכל אחר כך להמשיך חלק התחתון ולא העליון, אי פשר או לא, ומסתם הבית יוסף ומכל מקום כל שנקרא בשני תבולת פסולה, וכן כתב הליבוש שיש להחמיר בזה. וכתב המגן אברום דאם בתחלת הפתיחה מהמשיך רגל התחתון של הנו"ן והצ"י וכתב האות הסמוכה בתוכה כזה **כ"ה אר"ב**, מזה, דברי משך תביה אחת, דלא מהני"ח חלק ב סימן עח, עין נקטת הגדולה וביד אחר. ואם כתב תבה יתרה מתקנה, ואם יתנה חלק תשע אותיות וצ"ש ונראה יתנה כשהוא שאין פשוט, פסול, אבל מזה למשך ה"א אף על פי שלא יתא רגל בסופה, מגן אברום, קצא וי"ו או י"ד יתרה, לגר אותה ויעבה קצת האות שלפניה או שלאחריה, שאין כן משום שםי אות, עין מגן אברום וביד אחר (עין בספר אליה רבה בענינים האלה בשם נקטת הגדולה ושו"ת ריב"ו): (ט) הגר, הגר מקרי כשגרו נכש, והמתק מקרי שמחק לו: (ל) עליה, הכל הנ"ל אפלו תינוק יוכל לקרותם, פסול: (ל) בגג, דאז צריך לגרר פלה כמו שכתב סעיף יח:

לתלת תבה אחת בין השיטין בכתבת התפליין ומוחות אף במקום שהתביה כסדרה בין המקצות למאחרת, וזה, דגם זה מקרי שלא כסדרן מחמת שני, וגם מפני שצריך כותבת להיות דקה בלי רוח הרבה בין שיטה לשיטה לכך אין תולין, עין שם שהיא משושה ה"ר סימן טו ועין בגמ' ור"ם כלל ב סימן י אמצע התשובה, שאם נדפן להסור שהשיטה רחוקה מהביל החבול ששער לה, אין להסיר שיתלה תבה אחת למעלה בין השיטות ואחר כך ירד לתב כסדר פשוט, ואם נדפן שער בתפליין ומוחות חמירי ט"י ואפלו בתולית אות אחת מותר בקנה, עין שם: ה בגג, עין באר היטב. ועין ביד אפרים בפרוש דברי המגן אברום בזה:

שיגרנה וימשך האות שלפניה שתמלא מקומה, כגון (ט"ו) לאבותיו שכתב מלא וי"ו אחר הב', יגרנה וימשך הב' שלפניה שתמלא מקומה, וכן אם התקין תלוי כב"ף או דלי"ת או רי"ש שאפשר להמשיכן מצט למלא מקום אות היתרה שנגררה, אבל אם האותיות שאפשר להמשיכן הן אחר האות היתרה, שאי אפשר להמשיכן לאותותיהן עד שיגרר מהם תחלה, כגון שאר שכתוב בתורה שכתבה מלא, וי"ו אחר האל"ף, שאי אפשר למשך תרי"ש לאתריה עד שיגרר רגלה תחלה ונמצא שבפול צורתה, ובשמתקנה אחר כך נמצא כותב שלא כסדרן, ואין תבנה אלא אם כן יכול למלא מקומו על ידי (ט"ו) שיעבה קצת האות שלפניה ושלפניה שאין כזה משום שנוי האות, מה שאין כן בשלמותיות שאפשר להמשיכן הן לפני האות היתרה, אזי אפשר להמשיכן הרבה מבלי שיגרר מהם כלום. אף יש להסתפק (ט"ו) במצא הראשון שדינו להיות חסר, וכתבו מלא ומחק אחר כך הרי"ו, אם מועיל אריכת הצדי"ק למטה אחר כך, או דלמא כל עוד שאינו מאריך האות למעלה נחשב כשני תבולת אף על פי שסמכה מלמטה, וכן נתן, שמשפטו להיות חסר, וכן הוצאך, אם כתבו מלא ביו"ד בין צדי"ק לאל"ף, בכל אלו יש להסתפק אם יש להם תקון בהצריך האות שלפניו למטה, ומכל מקום כל שנקרא בשתי תבולת פסולה, אבל אם בתחלת הכתיבה מהמשיך (ט"ו) רגל התחתון של הנו"ן והצ"י וכתב האות הסמוכה לתוכה, כגון פני או ארצי, כשר, כיון דכתב אתה נכתבו, ומכל מקום לכתחלה אין נכון לעשות כן להכליע אות בתוך אות, כי יש מחמירין בזה:

כד (ק"ה) הגר. הגר מקרי כשגרו משנתבשר, והמתק מקרי כשמתקו בעודו לח, ומה שכתב ולא ימחק, עצה טובה קא משמע לן. ועין בפרי מגדים שכתב דאם ישאר שום רשם היו, אפלו בדיעבד יש תשע בזה, ואפלו תבה בעלמא דלא אברה אסור לכתב על מקום זה: **כה (ק"ד) כל** אות וכו'. סעיף זה יבאר בו דין שלא כסדרן, וענינו ארבע וזכרל בקצרה. בדין זה יש בו שלשה פרטים. [א] אם יש קלקול באיזה אות, בין שנעשה או בצת הכתיבה או שנעשה לאחר הכתיבה ופרי מגדים בפתחה, אם נראה לעין כל שאין צורתו עליו, כגון יו"ד שחסר לו רגלו הימני או שר"ן שחסר לו יו"ד אחר, וכל כי האי גוונא שחסר